

Reagálás a Szabó Gábor által jegyzett, a HVG 2011/45. számban megjelent cikk állításaira

A HVG 2011/45. számában „*Hisztériakeltés vörösiszapügyben: A kormány és a Greenpeace összefog egy hulladékkezelő ellen*” címmel megjelent, majd 2011. november 13., vasárnap a hvg.hu oldalra is felkerült Szabó Gábor által jegyzett cikkben leírt állításokat sárgával és vastag betűvel szedtük, alatta ellenkező véleményünk, a cáfolat, tények és a szerző által kifejejtett szempontok.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „A kormány és a Greenpeace összefog egy hulladékkezelő ellen”

1. Nem egy hulladékkezelő ellen, hanem a szigeteletlen almásfüzitői VII-es tározóban többszáz féle hulladék komposztálása, majd tárolása ellen, amire történetesen a Tatai Környezetvédelmi Zrt-nek jogerős engedélye van. Az, hogy a tározó megfelelő lefedése fontos feladat nem kérdéses, ezt már rég elő kellett volna a felügyelőségnek írnia. Az ország több hasonló vörösiszap tározóját már rég lefedték, biztosítva, hogy ne történjen kiporzás. A győri környezetvédelmi felügyelőség felelőssége, hogy ezt rég nem íratta elő és követelte meg erélyesen sem itt, sem Neszmélyben, a szerző által említett VIII-as tározónál sem. A cégnek nyilván anyagilag előnyös, hogy elhúzhatja a lefedést, és a mindenki által elfogadott, agyagrétegből és földből álló lerakás helyett többszázféle veszélyes és nem veszélyes hulladék több millió tonnányi elegyét teszi a vörösiszagra.
2. Sajnos összefogás (még) nincs. Örülünk, hogy Illés Zoltán államtitkár is kockázatosnak látja a tározót és elismeri, hogy az odaszállítható hulladékok miatt nő a környezeti és egészségügyi kockázat, valamint elindította az engedély és kiadási körülményeinek felülvizsgálatát. Annak azonban semmi nyoma, hogy Illés államtitkár úr lépést tenne az ügyben, amit a Greenpeace szeptember óta követel, miszerint a hulladékok tározóba szállítását azonnal le kell állítani, hogy ne nőjön tovább a környezeti, egészségügyi kockázat és a jövőbeni kármentesítés költsége.

SZABÓ GÁBOR (HVG): A Greenpeace Magyarország „ tavalý 224 millió forintos bevétellel gazdálkodó közhasznú szervezet”

„a rekultivációt végző, tavalý 214 millió forint adózás előtti eredményt elkönyvelő tatai vállalkozás ellehetetlenítésével a VII. kazetta is a VIII. sorsára jutna.”

Összehasonlítani lehet, még ha egy profitorientált és egy non-profit szervezet esetében elég érdekes. A teljességre törekvés kedvéért néhány észrevétel ehhez:

- A Greenpeace Magyarország Egyesület nonprofit társadalmi szervezet, mely a Greenpeace Kelet-Közép-Európa tagja. Finanszírozása osztrák, lengyel, magyar, szlovák, román magánszemélyeknek köszönhető - 2000 óta összesen közel 250000 támogató segíti a szervezet munkáját támogatásával.
- a Tatai Környezetvédelmi Zrt. profitorientált vállalkozási formában működik és elsősorban részvényeseinek pénzügyi érdekét tartja szem előtt.
- A Tatai Környezetvédelmi Zrt. egy profitorientált cég, s abból (is) realizál nyereséget, hogy különböző hulladékokat – köztük speciális kezelést igénylő veszélyes hulladékokat – pénzért vesz át és az ezekből készült „komposzttal” fedi le a vörösiszapot. A cég a médianyilatkozataiban folyamatosan szinte altruista jótévként szerepel azzal, hogy befedi a vörösiszapot, hogy ne porozzon – míg azt szinte sosem kommunikálja, hogy nem kevés bevételre tesz szert a hulladékok átvételéből. (a nagyon kevés interneten elérhető hulladékszállítási szerződésből csak egy élő szerződést említünk: az FKF Rt. pályázatán a

Saubermacher Magyarország Kft-vel közös Pernye 2010 Konzorcium néven 11.000 tonna hulladékégetési maradék anyag (salak, pernye) elszállítására szerződtek 39.000 Ft/tonna áron – versenytársuk nem volt.)

- (http://www.fkf.hu/portal/pls/portal!/PORTAL.wwwpob_page.show?_docname=2114192.PDF)
- Emellett nem elhanyagolható tény, hogy az összehasonlítás időszakában, tehát 2010 évnek első 10 hónapjában a Tatai Környezetvédelmi Zrt. egy ismeretlen háttérű, Nicosiában bejegyzett társaság, a Wyatte Holdings Overseas Limited többségi tulajdonában állt, csak azóta dr. Fülöp Lászlóé.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Az viszont sajátos módon hidegen hagyja az agilis zöld szervezetet, hogy a közel 4 millió köbméteres VIII. számú zagykazetta a hatósági kötelezések ellenére rekultiváció nélkül maradt.”

Nem hagyja hidegen! Egyetértünk, minél előbb be kellene takarni a VIII-as, neszélyi tározó vörösiszapját, de semmiképpen sem veszélyes hulladékokból készült takaróréteggel! A győri felügyelőség hanyagságát vagy tehetetlenségét jelzi, hogy a tározó még mindig növekvő környezeti kockázatot jelent. A felügyelőség laza működése miatt demonstrált a Greenpeace 2011. október 19-én Győrben.

1. A Greenpeace megtartja magának kampánycélpontjai kiválasztásának jogát, a végső döntést, hogy milyen környezetszennyező ellen kampányol. Természetesen érdekli minden társadalmi szereplő véleménye, de az érintett szennyezők véleménye nyilván a legkisebb súllyal esik latba.
2. Többek között azért választottuk az almásfüzitői VII-es vörösiszap-tározót célpontként, mert a Duna partján lévő szigeteletlen létesítménybe 5 évig mintegy 2 millió tonna hulladék (ebből több mint 600.000 tonna lehet veszélyes hulladék) tározóba szállítására van élő engedély 2015-ig. Tehát mind a környezeti és egészségügyi kockázatok, mind a jövőbeni kármentesítés költsége engedéllyel nő!

SZABÓ GÁBOR (HVG): „A kormányfő október elején Illés Zoltánt bízta meg a válasszal, amely a kelleténél csattanósabbra sikeredett.”

A szerző elfogultságát tükröző mondat, mely nem egy független újságíró, hanem a cég álláspontját mutatja be.

Álláspontunk szerint a válasz nem sikerült elegendően csattanósra – sajnós! Nem állította le a cég tározóba történő hulladékbeszállítását, minden mehet tovább úgy, mint eddig. A cég tevékenysége a mai napig növelheti tovább a környezeti, egészségügyi kockázatok, illetve egy jövőbeni kármentesítés költségeit. Valóban elindult egy felülvizsgálat az engedélyezéssel kapcsolatban, ez egyrészt nem függeszti fel a tevékenységet, másrészt bármilyen eredménnyel zárulhat.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Ezzel felkeltette a szomszédos Szlovákia vezetőinek figyelmét.”

Nem véletlen keltette fel, hiszen a szomszéd olyan közel van, hogy a tározóból egy gerelyhajító világbajnok szlovák területre tudná gerelyét hajítani. Ennek ellenére a sajtónyilatkozatokból nem úgy tűnt, mintha Szlovákia bármit tudna arról, hogy egy szigeteletlen Dunaparti tározóba hatósági engedéllyel több mint 2 millió tonna hulladék hordható, s a környezetvédelmi felügyelőség kirívóan magas egyedi szennyezettségi határértékekkel tünteti el – jogilag – a környezetszennyezést.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Aggodalmaskodó pozsonyi partnerét később azzal nyugtatta meg, hogy a Tatai Környezetvédelmi Zrt.-nek kiadott engedélyt akár egy héten belül vissza lehet vonni.”

Akár hamarabb is lehetne.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „...tatai cég helyét versenytársai foglalhatnák el, bár ők a hulladékot csak drágábban képesek elhelyezni.”

Elképzeltető, hogy a környezeti és egészségügyi szempontból megnyugtatóbb, uniós szabályoknak megfelelő veszélyes hulladék elhelyezés drágább, mint a szigeteletlen tározóra teríteni. Olcsóbb egy szigeteletlen tározóra az évek során igazi rivális nélkül maradt, utolsó versenytársaival végső esetben konzorciumban pályázó Tatai Környezetvédelmi Zrt-nek az ország majdnem minden kármentesítéséről származó és a veszélyes hulladékokat termelő helyekről ideszállítani, mint egy kevésbé problémás elhelyezkedésű helyszínen az uniós jogszabályoknak megfelelő sokszorososan szigetelt és a vízbázis szennyezését megfelelő módon figyelő monitoring-rendszerrel rendelkező veszélyes-hulladék lerakót létesíteni.

A veszélyes hulladék ártalmatlanítás valós költségeinek meg nem fizetése a növekvő környezeti, egészségügyi kockázatok mellett nem ösztönöz a legveszélyesebb anyagok keletkezésének csökkentésére, kiváltására sem, ami az EU-ban az egyik legfontosabb prioritás.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Ha ez a forgatókönyv irreálisnak tetszik is, reális a veszély, hogy a rekultivációt végző, tavaly 214 millió forint adózás előtti eredményt elkönyvelő tatai vállalkozás ellehetetlenítésével a VII. kazetta is a VIII. sorsára jutna”

A cég számtalanszor elmondta, hogy feladata a tározó befedése. Ez azonban nem hatalmazza fel őket további szennyezésre. Az, hogy a szennyezés növelése ellen tiltakozunk, nem függ össze azzal, hogy mihamarabb le kell fedni a tározó vörösiszapját. Az állítás felveti a kérdést: lehetséges egyszerre profitorientált, ám környezeti és egészségügyi szempontból is megnyugtató módon lefedni a vörösiszapot? Nem tudunk állást foglalni, de kapcsolódó álláspontunk szerint a cég jelenlegi engedélye és a felügyelőség által megadott kirívóan magas határértékek semmiképpen sem megnyugtatóak!

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Vagyis maradna a porzás, a netán csődöt jelentő vállalkozás helyett pedig az államnak kellene helytállnia.”

Ha a cég befejezi a tározó betakarását és netán csődöt jelent, akkor is az államnak kell a vízbázis védelmében helyt állnia. Csak akkor már lényegesen drágább lesz a kármentesítés, hiszen még további 2 millió tonna hulladék, ebből 600.000 tonna veszélyes hulladék kármentesítését is el kell majd végeznie. Minden egyes nap, amelyen hulladékot szállíthat a tározóba a Tatai Környezetvédelmi Zrt. növeli a környezeti, egészségügyi kockázatokat és a jövőbeni kármentesítés költségeit is!

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Ne a mi kontónkra növeljék a nimbuszukat a greenpeace-esek. Az nem lehet cél, hogy a terület lefedetlen maradjon. Eleget szívtuk a port évtizedeken át, akkor bezeg senki sem segített rajtunk”

Erről szó sincs! Egyetértünk a polgármester úrral: a Greenpeace álláspontja szerint is be kell fedni a vörösiszapot, sőt már évekkel ezelőtt be kellett volna fejezni a befedését, de nem veszélyes anyagokból álló toxikus takaróval! A VII-es és a VIII-as tározó vörösiszapját is.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „a polgármester a HVG-nek elmondta, ő maga sosem tapasztal rendellenességet.”

Ezt megértjük, nem könnyen megérthető folyamat zajlik a tározóban. És akkor még kevesebb a rendellenesség jele, ha abból indul ki az ember, hogy a hatóság megfelelően végzi a dolgát. Szerintünk az, hogy szervetlen, és biológiai úton nem bontható szerves anyagok komposztálására

szóló engedélyt adott ki a hatóság, valamint hogy kirívóan magas egyedi szennyezettségi határértékeket állapítottak meg a cég számára, nem ebbe az irányba hatnak.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Az egyesület fellépésére némi árnyékot vet, hogy az általa felkért szakértő éppen annak a leobeni egyetemnek a professzora, amelynek környezeti kutatási eredményeit 1996 óta rendszeresen néhány ezer eurós elismerésben részesíti az osztrák Saubermacher cég – az aszódi és a marcali veszélyeshulladék-lerakó gazdája”

A Karl E. Lorber professzor vezette, a leoben-i egyetemen működő Fenntartható hulladékkezelési és technológiai Intézet valószínűleg majd minden regionális hulladékgazdálkodási cégnek készített már szakvéleményt, munkát. Osztrák igazságügyi szakértőként számunkra hiteles, még akkor is, ha a Tatai Környezetvédelmi Zrt számára véleménye éppen nem kedvező. (Véleménye szerint a kockázatos helyszínen zajló kockázatos tevékenység leállítása kiemelten fontos, mielőtt nagyobb baj történik.)

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Karl Lorber nem járt Almásfüzitőn, ám szakvéleményében határozottan állítja, hogy a tatai cég által alkalmazott technológia nem elég korszerű és kockázatos.”

Karl E. Lorber tavasszal járt a VII-es tározóban, személyesen kísértük végig a szörnyülködő professzort, aki hőkamerás felvételeket is készített bizonyítandó, hogy nem játszódnak le a komposztálásra jellemző folyamatok a cég által kezelt hulladékhegyekben.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „a Saubermacher Marcaliban ugyanilyen eljárással komposztálhat veszélyes hulladékot.”

A Saubermacher veszélyes hulladék lerakót üzemeltet Marcaliban, amelynek meg kell felelnie a uniós <http://ec.europa.eu/environment/waste/index.htm> és a magyar jogszabályoknak. <http://www.kvvm.hu/szakmai/hulladekgazd/jogszabalyok/lerakmin.htm>

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Ezt az „abszurdumot” több mint tíz éve jóváhagyja a zöld hatóság, legutóbb tavaly adott – újabb öt évre szóló – engedélyt a tatai cégnek”

Sajnos. A szakmailag képtelen engedély miatt tiltakoztunk a zöld hatóság győri irodájában, a tevékenység ugyanis tovább növelheti a környezeti, egészségügyi kockázatot a jövőbeni kármentesítés költségeit.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „A hatóság rendszeres ellenőrzéseket végez, és előírta megfigyelőkutak telepítését is.”

A Greenpeace szerint a Duna mellett, ahol a szennyezők áramlása a vízállás és a csapadék függvénye, ott nem elegendő évi 1 esetleg 2 mérés. A hatóság csak a vörösiszap és a timföldgyártás szennyezőanyagait vizsgálhatja csak, a beszállítható 161-féle veszélyes hulladékét és lehetséges bomlástermékeit nem. A mérések száma elégtelen, nem vizsgálják az szennyezőanyagokat a tározó és a Duna között és nem elég anyag vizsgálatát írják elő. Ha ezek ellenére magas szennyezettséget talál, akkor egyedi szennyezettség megadásával jogilag eltünteti a szennyezést, ám a környezeti és egészségügyi kockázat ettől még nő! Azt, hogy a tározókban mivé bomlanak le a veszélyes hulladékok azt egyáltalán nem vizsgálják.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „A Greenpeace is önellentmondásba keveredett, amikor a környezet veszélyeztetését a folyamatosan csökkenő szennyezési adatokkal próbálta igazolni.”

Önnel keveredünk ellentmondásba, Szabó úr!

1. Ha olyan kitűnően csökkent a cég a szennyezést, akkor miért kért a cég 111-szeres arzén és 200-szoros molibdén eseti határértéket? Sok éve volt utoljára kármentesítés és az sem a VII-es kazettánál történt! Azóta semmi olyat nem tett a cég, amitől csökkenne a talajvíz szennyezettség.
2. Az éves fluktuáció elég véletlenszerű, több kútnál pont az elmúlt években mértek kiemelkedően magas (pl. molibdén) szennyezettséget. Évi egy mérésből egy dunaparti területen tendenciákat megállapítani nehéz. Rendszeres mintavételből lehetne tendenciát megállapítani. Abból, hogy egy kútnál egy vörösiszap/timföldgyártási szennyezőanyag koncentrációja csökkent, nem vonhatunk le következtetéseket.
3. Nem vizsgálják a beszállítható 161-féle veszélyes hulladék és lehetséges bomlástermékeinek szennyezőanyagait sem.
4. Mindezek mellett egyértelmű, hogy a tározó évtizedekkel ezelőtt épült és nincs megfelelő szigetelése, ezért ha mára még nem is szivárogtak át a 3-as pontban említett szennyezőanyagok a vörösiszapon, ez csak idő kérdése. Félő, hogy a vízbázis védelmét akkor már az államnak kell majd ellátnia irdatlan költségen, holott a veszélyes hulladékok átvételéből a Tatai Környezetvédelmi Zrt. profitált.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „A bizottság zárójelentése azonban már kétségbe vonta a sajátos hulladékkezeléssel végzett rekultivációt, holott az gazdasági és környezetvédelmi szempontból is ésszerű megoldás.”

A Greenpeace szerint a tevékenység sem a környezetvédelmi, sem nemzetgazdasági szempontból nem ésszerű, csak egy profitmaximalizálásra törekvő cég szempontjából az. De Magyarország számára csak jelentős hosszútávú szennyezést és milliárdos helyreállítási költségeket jelent.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „A módszert értékelve az ELTE Környezettudományi Kooperációs Kutatóközpontja egy uniós társfinanszírozással 2007-ben elkészült tanulmányban megállapította, hogy ez „az elérhető legjobb műszaki és környezetvédelmi technológia.”

Jó lenne ezen idézet forrását látni, nekünk az ELTE Környezettudományi Kooperációs Kutató Központ elnöke szöges ellentétjét állította.

Az ELTE KKK Igazgató Tanácsba delegált képviselője Dr. Fülöp László a Tatai Környezetvédelmi Rt. Igazgatója, Záray Gyula professzor, az ELTE Környezettudományi Kooperációs Kutató Központ elnöke a Magyar Rádióban elmondta, hogy 2005 és 2007 között az ELTE kutatói mintegy másfél méteres mélységben jelentős olajszennyezettséget találtak Almásfüzitőn. [5] Záray szerint „újabb veszélyforrásokat ne hozzunk létre, ha van valamilyen probléma, annak ne növeljük a kiséghatását.”

Ha ez mégis így lenne (amiben a fentiek miatt erősen kételkedünk), akkor ez ellentétben áll a nemzetközi szakértői véleménnyel, hiszen Karl E. Lorber professzor szerint a technológia lényegében a szennyezőanyagok hígításán alapul, a kor követelményeinek nem megfelelő, kockázatos, leállítandó technológia kockázatos helyszínén.

SZABÓ GÁBOR (HVG): „A baj éppen az lehet, hogy ez a technológia túlságosan olcsó ahhoz képest, mintha mesterségesen kialakított, többszörösen szigetelt veszélyeshulladék-tárolót kellene igénybe venni. Utóbbira nincs szükség, mivel a kiszáradt vörösiszap vízzáró tulajdonsága az agyagéhoz hasonlít. A ráhordott hulladék emiatt sem jelent környezeti veszélyt, ráadásul az alkalmazott technológiával a veszélyeztető komponensei át is alakulnak.”

A baj ezzel ellentétben szerintünk az, hogy

1. nem lebontható veszélyes hulladékokkal történik a porzásmentesítés, melyek szennyezőanyagainak vízbázisba kerülését lényegében nem vizsgálja a hatóság

2. a vörösiszap szennyezői folyamatosan kijutnak a tározóból, a szigetelés nélküli tározó néhány monitoring kútjában kimutatott jelentős mértékű szennyezésre kirívóan magas egyedi szennyezettségi határértéket ad a hatóság időkorlát és csökkentésre irányuló hatékony tevékenység előírása nélkül
3. hosszú távon egészen biztosan kijutnak a szennyezők a tározókból, a szerző logikája alapján ezek szerint akár radioaktív hulladékot is nyugodtan tárolhatnánk az almásfüzitői kazettákon
4. elképzelhető, hogy addigra jut át a több méter vastag vörösiszapon a több mint 2 millió tonna hulladékból származó szennyezőanyag és azok bomlásterméke, hogy addigra már a cégcsoport sehol nem érhető el és az államnak, vagyis az adófizetőknek kell viselnie a kármentesítés irratlan költségeit
5. bármikor bekövetkezhet egy katasztrófa, ami az évtizedekkel ezelőtt épült tározóval kapcsolatban okozhat meglepetéseket, és akkor visszafordíthatatlanná és azonnal nemzetközivé válik a szennyezés
6. öt éven keresztül több mint 2 millió tonna – közte 600.000 tonna veszélyes - hulladék szállítható a szigeteletlen dunaparti tározóba a vörösiszap betakarására
7. nem igaz, hogy átalakulnak az anyagok, maximum egyes szerves anyag bomlik le kis mértékben, a legtöbb szerves és szerves szennyező maximum felhígul a temérdek odahordott hulladékban. Mivé bomlanának le például a nehézfémekkel szennyezett hulladékok?
8. senkinek sincs fogalma a régi és az új szennyezőanyagok között lejátszódó folyamatok bomlástermékeiről, szennyezőanyagairól. Sok ide hordott szerves anyag bomlási terméke még veszélyesebb. Így mérni sem mérik és azt gondolják, hogy amit nem mérnek, az nincs...

SZABÓ GÁBOR (HVG): „Vagyis nem járna környezeti haszonnal, ha a tatai céget kiütnék pozíciójából – viszont megdrágítaná a hulladékok elhelyezését.”

Valóban: ha a tengerbe vagy közvetlenül a Dunába öntene az ember minden hulladékot az még olcsóbb lenne, de pont a világ globális elszennyeződése miatt hoztak környezetvédelmi előírásokat, mely tények ismerete egy környezetvédelmi újságírótól elvárható.

A Greenpeace-nek nem célja, hogy a Tatai Környezetvédelmi Zrt.-t kiüsse semmilyen pozíciójából. A cégnek a lehető legrövidebb időn belül és a legbiztonságosabban be kellene fejeznie a vörösiszap befedését, de nem azzal a környezeti és egészségügyi kockázatokat növelő toxikus takaróréteggel, amivel mostanáig csinálta!

A Greenpeace célja az, hogy a szennyezőanyagok hígításán alapuló, a kor követelményeinek nem megfelelő technológiájú, kockázatos helyszínen végzett kockázatos tevékenységet megállítsa és elérje, hogy ne lehessen több hulladékot szállítani a szigeteletlen dunaparti VII-es tározóba.

Úgy tűnik, hogy ez Szabó Gábornak, a HVG környezetvédelmi újságírójának nem volt érthető, reméljük ezen sorok elolvasása után már egyértelmű.

Budapest, 2011. november 18.

Tömöri Balázs, Greenpeace Magyarország kampányfelelős,

Simon Gergely, Greenpeace regionális vegyianyag szakértő